O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
____
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmurodov
2024 yil "___" ______________

CHORVACHILIKDA IMPORT VA EKSPORT
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Magistratura mutaxassisliklari uchun

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 810000 – Qishloq xo'jaligi

Mutaxassisligi: 70810802 – Qishloq xo'jalik hayvonlar seleksiyasi va naslchilik

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Magistratura mutaxassisliklari
70810802- Qishloq xo‘jalik hayvonlar seleksiyasi va naslchilik

Fan nomi:	Chorvachilik xo‘jaliklarida naslchilik tadbirlarini o‘tkazishning ilmiy asoslari
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	CHIE1206
Yil:	2
Semestr:	3
Ta’lim shakli:	Kunduzgi
Mashg‘ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma’ruza	40
Amaliy mashg‘ulotlar	50
Laboratoriya mashg‘ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta’lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O‘zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Magistrlarga ““Chorvachilikda import va eksport” fani - chorvachilikda import va eksport qilishga oid bo‘lgan umumiy tushunchalar, naslchilik subyektlari, naslli hayvonlar va ularning nasl mahsuloti (material), naslli mahsulotni chetga olib chiqish va chetdan olib kirishda rasmiylashtirilishi lozim bo‘lgan bojxona va zooveterinariya hujjatlari, naslli hayvonlarning (turlar kesimida) xo‘jalik foydali va seleksion belgilari kiritilgan. Chorva mollarini turlari kesimida naslli hayvonlarini (tirik holda) va ularning nasl mahsulotlarini (material) hamda chorvachilik mahsulotlarini import va eksport qilishga tayyorlash, ularni amalga oshirish yo‘llari bo‘yicha mos bilim, ko‘nikma va malakani shakllantirishdan iborat

Fanni o‘zlashtirish uchun zarur boshlang‘ich bilimlar	
1.	Hayvonlar genetikasi va biotexnologiya
2.	Qishloq xo‘jalik hayvonlarini urchitish
3.	Naslchilik ishi
Ta’lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:

TN1	naslli mahsulotni (material) chetga olib chiqish va chetdan olib kirishda veterinariya hujjatlarini rasmiylashtirishni hamda import qiluvchi import qilinadigan naslli mahsulot (material), naslli mollarni (tirik holda) va chorvachilik mahsulotlarini, eksport qiluvchi eksport qilinadigan naslli mahsulotni (material), naslli mollarni (tirik holda) va chorvachilik mahsulotlarini chorva mollarini turlari kesimida (tirik holda), naslli hayvonlarni (tirik holda), ularning nasl mahsulotini (materialni) hamda chorvachilik mahsulotlarini eksport va import qilish uslublari haqida tasavvurga ega bo'lishi;
TN2	Eksport va import qilinadigan zotdor naslli mollarni (hayvonlarni turlari kesimida), jumladan sof zotli nasldor buqalar, qo'chqorlar, zotdor tuxumlar, sof zotli nasldor buqa urug'i, osyotr baliqlarining otalantirilgan uvildirig'i, konservalangan va boshqa baliqlarning otalantirilgan uvildiriqlari, tut ipak qurti urug'i, hayvonlarning turlari kesimida embrionlarini samarali foydalanish usullarini qo'llashni bilishi va ulardan foydalana olishi;
TN3	chorva mollarini eksport va import qilishda ularning turi, zoti, jinsi va mahsuldorligi bo'yicha tanlash hamda embrionlar va urug'lik materiallarini farqlash, eksport va importga oid bo'lgan rasmiy xujjatlarni tayyorlash, qoramolchilik, qo'ychilik va echkichilik, tuyachilik, yilqichilik, cho'chqachilik, parrandachilik, baliqchilik, asalarichilik va mo'ynachilikda tirik naslli hayvonlarni va naslli mahsulotni (material) eksport va import qilish uchun tayyorlash kabilarni bajara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
TN4	Magistr talabalar chorva mollarini eksport va import qilishda ularning turi, zoti, jinsi va mahsuldorligi bo'yicha tanlash hamda embrionlar va urug'lik materiallarini farqlash asnosida matematik statistik o'lchovlarning ahamiyatini bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Chorva mollarini va ularning nasl mahsulotini (material) eksport, import qilishga oid bo'lgan umumiy qoidalar va tushunchalarni bilishi;
TN6	Naslli mahsulotni (materialni tashqi savdo kontraktlari bo'yicha eksport yoki import qiluvchi naslchilik sube'ktlari tomonidan naslli mahsulot (material) to'g'risidagi elektron raqamli imzodan foydalangan holda interaktiv davlat xizmatlari yagona portali orqali tashqi savdo operatsiyalari yagona elektron axborot tizimiga elektron shaklda kiritishni o'rganadi;
TN7	Naslli mahsulotni (materialni) bojxonada rasmiylashtirishda eksport qiluvchi (import qiluvchi) qonun hujjatlarida belgilangan hujjatlarga qo'shimcha ravishda chetga olib chiqiladigan (chetdan olib kiriladigan) naslli mahsulotga (materialga) sertifikatni hamda naslli mahsulot (material) zooveterinariya talablariga muvofiqligini tasdiqlovchi hujjatlarni rasmiylashtirishni o'rganadi;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Kirish
M2	Chorva mollar va ularni nasl mahsulotlarini (materialni) import va eksport qilish asoslari
M3	Chorva mollari va ularning nasl mahsulotlarini eksport va importga tayyorlash
M4	Chorva mollari va ularning nasl mahsulotlarini eksport va importga tayyorlash
M5	Eksport va import qilinadigan chorva mollari va ularning naslli mahsulotlari (material)
M6	Eksport va import qilinadigan chorva mollari va ularning naslli mahsulotlari (material)
M7	Qoramolchilikda eksport va import qilish asoslari
M8	Qo'y va echkichilikda eksport va import qilish asoslari
M9	Qo'y va echkichilikda eksport va import qilish asoslari
M10	Parrandachilikda eksport va import qilish asoslari
M11	Cho'chqa, yilqi va tuyachilikda eksport va import qilish asoslari.
M12	Cho'chqa, yilqi va tuyachilikda eksport va import qilish asoslari.
M13	Baliqchilik va asalarichilikda eksport va import qilish
M14	Ipakchilik va mo'ynachilikda eksport va import qilish
M15	Ipakchilik va mo'ynachilikda eksport va import qilish
M16	Zooveterinariya asbob - uskunalarini eksport va import qilish
M17	Eksport va import qilinadigan chorva mollari va mahsulotlarini veterinariya nazoratidan o'tkazish
M18	Eksport va import qilinadigan chorva mollari va mahsulotlarini veterinariya nazoratidan o'tkazish
M19	Dunyo mamlakatlarida chorvachilik bo'yicha eksport va import qilish holati va uning istiqboli
M20	Dunyo mamlakatlarida chorvachilik bo'yicha eksport va import qilish holati va uning istiqboli
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Chorva mollarini eksport va import qilish bo'yicha huquqiy va rasmiy hujjatlar
A2	Chorva mollarini eksport va import qilish bo'yicha huquqiy va rasmiy hujjatlar
A3	Hayvonlarni naslli mahsuloti (material) to'g'risida tushuncha
A4	Hayvonlarni naslli mahsuloti (material) to'g'risida tushuncha
A5	Naslchilik subyektlari
A6	Eksport va import qiluvchining huquq va burchlari
A7	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) eksport qilish

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda magistrlarning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashgъulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	**J.N.Xujamov** – SamDVMChBU, "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasi mudiri, dotsent, qishloq xo'jalik fanlari falsafa doktori (PhD). **Z.B.Suyunova** - SamDVMChBU, "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasi assistenti, qishloq xo'jalik fanlari falsafa doktori (PhD).
E-mail:	suyunovazulfiya@mail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasi
Taqrizchilar:	**Sh.K.Amirov** - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi" kafedrasi professori, q.x.f.n. **B.S.Yaxyayev** – Qorako'lchillik va cho'l ekologiyasi ilmiy tadqiqot instituti, "Oziqlantirish va saqlash" bo'lim mudiri q.x.f.n., dotsent

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29 avgustdagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasining 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i	R.F.Ro'ziqulov
Fakultet dekani	O.S.Boymatov
Kafedra mudiri	J.N.Xujamov
Tuzuvchilar	J.N.Xujamov Z.B.Suyunova

	asoslari (sxemasi) Chorvachilikda zot klassifikatsiyalari
A8	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) eksport qilish asoslari (sxemasi) Chorvachilikda zot klassifikatsiyalari
A9	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) import qilish asoslari (sxemasi).
A10	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) import qilish asoslari (sxemasi).
A11	Chetga chiqariladigan naslli mahsulot (material) to‘g‘risida tushuncha
A12	Chetdan olib kelinadigan naslli mahsulot to‘g‘risida (material) tushuncha
A13	O‘zbekiston respublikasiga chetdan naslli qoramol keltirish to‘g’risida ma’lumot (Viloyat va yillar kesimida).
A14	Respublikaga viloyatlar kesimida chetdan keltirilgan sigirlar zoti bo‘yicha ma’lumot
A15	Chorva mollari (tirik), nasl mahsulotlarini (material) eksport va importga tayyorlash tartibi
A16	Qoramolchilikda eksport va import qilish tadbirlari
A17	Qoramolchilikda eksport va import qilish tadbirlari
A18	Qo‘ychilikda eksportva import qilish tadbirlari
A19	Yilqichilik va tuyachilikda eksport va import qilish tadbirlari
A20	Parrandachilikda eksport va import qilish tadbirlari
A21	Baliqchilikda eksport va import qilish tadbirlari
A22	Mo‘ynachilikda eksport va import qilish tadbirlari
A23	Ipakchilikda eksport va import qilish tadbirlari
A24	Cho‘chqachilik va boshqa turdagi hayvonlarda eksport va import qilish tadbirlari
A25	Cho‘chqachilik va boshqa turdagi hayvonlarda eksport va import qilish tadbirlari

	Mustaqil ta’lim (MT)	**Hajmi (soatda)**
1.	Naslchilik subyektlari.	4
2.	Eksport va import qiluvchining huquq va burchlari.	4
3.	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) eksport qilish asoslari (sxemasi) Chorvachilikda zot klassifikatsiyalari.	4
4.	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) eksport qilish asoslari (sxemasi). Chorvachilikda zot klassifikatsiyalari	4
5.	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) import qilish asoslari (sxemasi)	4
6	Chorva mollari va ularni nasl mahsulotini (material) import qilish asoslari (sxemasi).	4

7	Chetga chiqariladigan naslli mahsulot (material) to'g'risida tushuncha. Chetdan olib kelinadigan naslli mahsulot to'g'risida (material) tushuncha.	4
8	O'zbekiston respublikasiga chetdan naslli qoramol keltirish to'g'risida ma'lumot (Viloyat va yillar kesimida).	4
9	Respublikaga viloyatlar kesimida chetdan keltirilgan sigirlar zoti bo'yicha ma'lumot.	4
10	Chorva mollari (tirik), nasl mahsulotlarini (material) eksport va importga tayyorlash tartibi	4
11	Eksport va import qilish to'g'risida tushuncha va uning tarixi	4
12	Qishloq xo'jalik mahsulotlarini eksport va import qilish asoslari	4
13	Chorvachilikda eksport va import tadbirlarini dastlab qo'llanilishi	4
14	O'zbekiston eksport va import ishlarining tarixi va istiqboli	2
15	Eksport qilish bo'yicha viloyatlar kesimida tahlil	2
16	Import qilish bo'yicha viloyatlar kesimida tahlil	2
17	Qoramolchilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
18	Qo'ychilikda eksportva import qilish tadbirlari	4
19	Parrandachilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
20	Baliqchilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
21	Mo'ynachilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
22	Ipakchilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
23	Yilqichilik va tuyachilikda eksport va import qilish tadbirlari	4
24	Cho'chqachilik va boshqa turdagi hayvonlarda eksport va import qilish tadbirlari	4
	Jami:	90

Asosiy adabiyotlar	
1.	Носиров У.Н., Носиров Ғ.У., Носиров Т.У. Чорвачиликда классик ва замонавий селекция усуллари. "ТошДАУ" нашрёти. Тошкент, 2008.
2.	Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Xushvaqtov A. Genetika va biotexnologiya asoslari. "Mehribon Poligraf servis" nashryoti. Darslik. Toshkent. 2015.
3.	Носиров У.Н., Қорамолчилик "Ўзбекистон миллий энсиклопедияси" Давлат илмий нашриёти. Тошкент, 2001.
Qo'shimcha adabiyotlar	
4.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
5.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
6.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.

7.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5696 son Farmoni.
8.	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-187-son qarori.
9.	SAPP JAN «Genesis: The Evolution of Biology». Oxford University Press, USA. 2018, USA
Axborot manbaalari	
1.	www.Ziyo.net
2.	www.lex.uz -O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi
3.	www.uralrti.ru.
4.	www.veterinary@actavis.ru

Magistrlarning fan bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun magistrlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan bo‘yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo‘lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to‘liq va aniq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meъyoriy-xuquqiy xujjatlarni to‘liq o‘zlashtirgan bo‘lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo‘yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo‘lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun magistrlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yoъl qoъymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushingan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o‘quv dasturi doirisida bajarsa;
- fan bo‘yicha berilgan savollarga to‘g‘ri javob bera olsa;
- fan bo‘yicha konspektini puxta shakllantirgan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mustaqil topshiriqlarni to‘liq bajargan bo‘lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me‘yoriy xujjatlarni o‘zlashtirgan bo‘lsa.
- **v) 3 baho olish uchun magistrlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**